

הצהרת זכויות האדם והאזרח

1. כל בני-האדם נולדים ונשארים בני-חורין ושווי-זכויות, ההבדלים החברתיים אינם יכולים להיות מיוסדים אלא על טובת הכלל בלבד.
2. מטרתה של כל התאגדות פוליטית היא השמירה על זכויותיו הטבעיות והבלתי-מתבטלות של האדם. זכויות אלה הן: החופש, הקניין, הביטחון וההתנגדות לדיכוי.
3. מקורה של כל ריבונות הוא, לפי מהותו, באומה: שום גוף (חברתי) ושום יחיד אינו יכול להשתמש בסמכות-שלטון, שאינה נובעת במפורש הימנה (מן האומה).
4. חופש - פירושו יכולתו של כל אדם לעשות כל דבר שאינו מזיק לזולת. לכן אין שום סייגים לשימוש האדם בזכויותיו הטבעיות, מלבד הסייגים הנחוצים כדי להבטיח גם לבני החברה האחרים את ההנאה מאותן הזכויות עצמן; סייגים אלה יכולים להיקבע רק בתוקף החוק בלבד.
5. אין החוק רשאי לאסור אלא פעולות העלולות להזיק לחברה. אין למנוע שום פעולה שהחוק לא אסר אותה, ואין להכריח אדם לעשות דבר שהחוק לא פקד לעשותו.
6. החוק הוא ביטוי של רצון הכלל. כל האזרחים רשאים להשתתף ביצירתו, בעצמם או על-ידי באי-כוחם. חוק אחד צריך להיות לכל, הן מבחינת החסות שהוא מעניק והן מבחינת העונש שהוא מטיל. כל האזרחים שווים בעיני החוק, והם זכאים במידה שווה להתקבל לכל מישורת-הכבוד, המישרות והשירותים הציבוריים, בהתאם ליכולתם ובלי כל הבדל אחר למעט ההבדלים המותנים על-ידי סגולותיהם וכשנורותיהם.
7. אין להאשים, לאסור או לכלוא שום אדם, אלא במקרים שנקבעו על-ידי החוק ובצורות שקבע החוק. מי שמעורר, מסייע, מוציא לפועל או פוקד להוציא לפועל מעשים שרירותיים - חייב עונש; אולם כל אזרח שנתבע או נתפש בתוקף החוק, חייב לציית לפקודה תכף ומיד. התנגדות מצדו נחשבת לחטא.
8. החוק צריך להטיל אך ורק עונשים הכרחיים בהחלט ובעליל, ואין להעניש שום אדם אלא בתוקף חוק, שהוצא ופורסם לפני העבירה ושחל עליו כדין.
9. כל אדם נחשב חף מפשע כל עוד לא הוכחה אשמתו ברבים; לכן, אם רואים הכרח לאסור אותו, יש להימנע, לפי הדין, מכל חומרה שאינה הכרחית לשם הבטחת מאסרו.
10. אין להטריד שום אדם בגלל דעותיו, ואפילו בגלל השקפותיו הדתיות - בתנאי, שאין בגילויין בפועל משום הפרת הסדר הציבורי הנקבע על-ידי החוק.
11. ההבעה החופשית של המחשבות והדעות היא אחת הזכויות היקרות ביותר של האדם: כל אדם רשאי, אפוא, לדבר, לכתוב ולהדפיס באופן חופשי, אלא שהוא אחראי לכל שימוש לרעה בחופש זה, במקרים שנקבעו על-ידי החוק.
12. הבטחת זכויותיו של האדם והאזרח מצריכה כוח ציבורי. כוח זה נוסד, אפוא, לתועלת הכלל ולא לתועלתם הפרטית של אלה שהוא נמסר לידיהם.
13. לשם החזקת הכוח הציבורי ולהוצאות הנהלת-השלטון יש צורך במס כללי. מס זה יש להטיל במידה שווה על כל האזרחים, בהתאם ליכולתם.
14. האזרחים רשאים לחוות את דעתם - בעצמם או על-ידי באי-כוחם - על הצורך במס הציבורי, להסכים להטלתו, להשגיח על השימוש בו, ולקבוע את אופן חלוקתו, את הערכתו, את דרכי גבייתו ותקופת תוקפו.
15. החברה רשאית לדרוש מכל סוכן (נציג) הציבור דין-וחשבון על פעולתו.
16. כל חברה, שבה לא נקבעו הערובות לזכויות ולא נקבעה הפרדת סמכויות-השלטון - היא חברה נטולת חוקה.
17. היות והקניין הוא זכות קדושה שאין לפגוע בה, אין לשלול אותו משום אדם, אלא אם כן יתברר כחוק, כי הדבר דרוש לצרכי הציבור, ובתנאי שיינתן מראש פיצוי הוגן.